

Entrevista. ANTHONY GIDDENS

Francesc Trillas / Doctor en Economia

Entrevistem Anthony Giddens, director de la prestigiosa London School of Economics and Political Science (LSE), i principal inspirador teòric de la Tercera Via i del Nou Laborisme. L'entrevista té lloc en el seu despatx de la LSE a principis del mes de març de 2001, quan tothom dona per descomptada una segona victòria electoral consecutiva per als laboristes en les properes eleccions legislatives. En la conversa, intentem delimitar i precisar els contorns de la Tercera Via i dialoguem sobre la necessitat de reorientar l'esquerra davant de la globalització, les noves desigualtats i la nova economia.

Balanç i delimitació de la Tercera Via

Després de quatre anys de govern del Nou Laborisme, quin balanç es pot fer de l'aplicació de les teories de la Tercera Via?

Imaginem-nos algú que fos un partidari dels laboristes a principis dels anys 90. Suposem que aquesta persona se n'hagués anat a dormir en aquella època i tornés a despertar-se avui i observés el que ha succeït: el Partit Laborista en el poder, molt probablement guanyant unes segones eleccions consecutives; una economia forta; atur baix; inflació baixa; bastant redistribució; acord constitucional sobre Irlanda del Nord; devolució a Escòcia i al País de Gal·les; canvis a la Cambra dels Lords; grans canvis en educació; una quantitat substancial de recursos que es poden destinar a la salut o altres béns públics. Crec que aquesta persona es quedaria ben impressionada. A principis dels norantes semblava com si l'esquerra no hagués de tornar a guanyar mai més. Es força extraordinari el que s'ha aconseguit. Al costat d'aquesta situació, hi ha molts problemes i moltes coses que encara s'han de fer. El Partit Laborista encara ha d'elaborar una visió clara del que vol que sigui Gran Bretanya. Existeix la necessitat d'elaborar un projecte sobre el que ha de ser una societat justa, cal elaborar una estratègia per a lluitar contra la pobresa. Els laboristes necessiten transmetre un missatge més clar a la gent.

Com creu que la Tercera Via hi pot contribuir?

Per a mi, la Tercera Via és només una etiqueta que denota la reorientació de la socialdemocràcia, per tal de resituar-se davant dels grans canvis en el món que han convertit moltes de les polítiques tradicionals en obsoletes. De la manera que jo ho veig, tots els partits socialdemòcrates europeus estan seguint alguna versió de la Tercera Via. Per a mi no es tracta només del que succeeix a Gran Bretanya. Es tracta també del que succeeix a Holanda, del que succeeix a Espanya, del que succeeix a Itàlia, del que succeeix a Alemanya. Països diferents s'aproximen a aquest debat amb tradicions diferents, amb necessites diferents, i per tant adopten polítiques diferents. Però el marc en el seu conjunt és molt similar. El Partit Laborista és certament una versió de l'actualització de la socialdemocràcia, i per cert crec que ha estat molt efectiu en molts terrenys. En el context de la política britànica tenim encara molts problemes, i a més no es pot fer senzillament el que un voldria fer. Els mitjans de comunicació

posen les coses difícils. Hi ha tot aquest conjunt de dificultats. Però tots els governs laboristes anteriors s'han trobat amb dificultats després de dos o tres anys de govern. Aquest és el primer govern laborista que no ha experimentat una crisi econòmica.

Creu que Tony Blair és l'únic líder que mereix un reconeixement per això? O creu que també el mereixen els dos líders anteriors, Neil Kinnock i John Smith?

Crec que les coses s'han de mirar en un context ampli i comparatiu. Certament que el procés es remunta als temps de Neil Kinnock. El Partit Laborista ha fet el que diu l'eslògan: «modernitzem-nos per tal de governar, governem per tal de modernitzar-nos».

Els sectors que tracten de minimitzar la contribució teòrica de la Tercera Via diuen que no hi ha massa diferències entre el que, per exemple, vostè propugna i el que va fer Felipe González a Espanya...

Tots els partits socialdemòcrates estan seguint polítiques diferents de les de fa deu o quinze anys. Això és pel canvi en les condicions de l'entorn. Les polítiques han de reaccionar davant dels canvis impressionants que han succeït al món.

Sí, però González va arribar al poder a la primera meitat dels vuitantes...

Sí, penso que el que va fer González va ser una versió avançada del que després va succeir en molts països. I aquesta és una de les raons per les quals Espanya va tant bé actualment. Si mirem Europa, hi havia tot un conjunt de països que eren els països dèbils d'Europa, els països problemàtics d'Europa, i eren Holanda, Dinamarca, Irlanda, Regne Unit, Espanya, Portugal i Grècia. La majoria d'aquests països ara estan en una situació bastant bona i tots han adoptat la majoria de les polítiques de la Tercera Via. Ara són els països d'Europa Central els que tenen més problemes, com Alemanya, França o Itàlia, en els quals, malgrat un alt creixement econòmic, encara hi ha un atur estructural enquistat. Probablement s'han de fer més canvis en aquests països. Hi ha una diferència en retòrica, però clarament es pot dir que l'Espanya de González va ser pionera en algunes d'aquestes coses i certament es pot dir que el model holandès és també una versió de la política de la Tercera Via.

Per a mi no té importància si s'utilitza el terme de Tercera Via o no, això no és realment el rellevant. Del que estem parlant és en realitat de dues coses: en primer lloc, de com pot la socialdemocràcia arribar encara al govern i obtenir el suport de l'electorat; i en segon lloc, de com pot respondre als canvis que han alterat brutalment tant la naturalesa dels sectors que li donen suport, com els tipus de qüestions a les quals ha de fer referència. Per exemple, en els països occidentals s'observa una reducció massiva de la proporció de la població que forma part de la classe treballadora de coll blau. En el nostre país era del 40% fa vint-i-cinc anys. Ara és del 16% i amb tendència a reduir-se. L'estructura de classes és molt diferent. La socialdemocràcia ha de ser atractiva a un conjunt molt diferent de grups. És absurd dir que es pot seguir endavant amb les doctrines tradicionals de la socialdemocràcia.

Globalització i noves desigualtats

Creu vostè que els manifestants de Seattle, i en general els grups que tenen una retòrica antiglobalització, tenen alguna cosa a contribuir al debat sobre la nova esquerra?

Crec que la gent que es va reunir en els carrers de Seattle pertanyia a grups molt diversos. Tot i que deien que estaven contra la globalització, la seva protesta en realitat és part de la globalització, perquè utilitzen les noves tecnologies per comunicar-se. I molts grups que hi eren representats, com Greenpeace, i altres, són ells mateixos grups globals. Per tant, més que res es tracta de la globalització des de sota contra la globalització des de dalt. I és més aviat una expressió de les divisions

entre el món desenvolupat i el món en vies de desenvolupament. Crec que almenys hi ha dues coses que aquests grups reclamen i que tots hauríem de prestar-hi atenció. En primer lloc, la gent realment no vol viure en un món que estigui dominat pels negocis. És necessari reactivar els poders del govern i els poders de l'Estat. Jo diria que és això el que es tracta de fer amb la Tercera Via i les noves polítiques socialdemòcrates. En segon lloc, hi ha moltes noves fonts de desigualtat en el món. No es pot senzillament deixar que persisteixin, sinó que cal reaccionar-hi, globalment i local. En la mesura que posen de manifest aquestes qüestions, crec que aquests moviments tenen un impacte positiu. Tant és així que el Consens de Washington en realitat ja no és més un consens. Hi ha hagut molta més atenció a aquestes qüestions, per exemple, en la darrera cimera de Davos, que no pas la que hi havia fa dos o tres anys, i això és així perquè hi ha hagut gent que ha forçat que aquestes qüestions passessin al primer pla de la consciència de persones que estan en les corporacions més importants.

Hi ha quelcom en la Tercera Via i en el Nou Laborisme que és un xic ambigu, que és la relació entre els governs i el món dels negocis. Al principi, el Nou Laborisme deia que tindria una bona relació amb el món dels negocis, però si es miren les polítiques el Nou Laborisme no ha privatitzat res de nou. En relació amb això, quina creu que hauria de ser la frontera adequada entre el sector privat i el sector públic?

Aquesta és una de les coses que el Nou Laborisme ha de decidir: quins són els límits de les privatitzacions. En el moment actual, no veig una resposta clara a això des de cap govern. Prenguem el cas de Jospin, per exemple: ha dut a terme privatitzacions a gran escala. Crec que Jospin ha privatitzat més indústries que la senyora Thatcher. És força clar que hi ha algunes esferes clau, fonamentalment l'educació i altres, que no s'haurien de privatitzar més, i més aviat fóra desitjable que algunes coses tornessin a algun tipus de control públic. Crec que en el nostre país probablement hem assolit un límit amb les privatitzacions. Però no veig una visió clara, en el nostre país o en altres. És realment difícil assolir aquesta visió clara. En molts països on l'experiència socialdemòcrata no ha anat bé és perquè l'Estat tenia massa coses en les seves mans, amb dues conseqüències: en primer lloc, molta burocràcia i mala gestió; i en segon lloc, nivells altíssims de deute públic. Hi ha límits a l'extensió fins a la qual es pot anar en la direcció contrària, i tothom ha de trobar algun tipus de compromís entre els dos extrems. S'ha de reconèixer que l'interès públic sovint es pot servir des d'organitzacions privades, ja siguin del món dels negocis o organitzacions del tercer sector. Ja no es pot identificar més el públic amb el paper de l'Estat purament, com l'esquerra acostumava a fer. I s'ha de reconèixer que l'Estat sovint ha estat la font dels nostres problemes, i no pas la solució. I aquesta és una herència a la qual el Partit Laborista aquí i qualsevol partit socialdemòcrata s'ha d'enfrontar. No és fàcil perquè la tradició de la social democràcia sempre ha estat el sector estatal. Ara ja n'hem descobert els límits.

A Espanya s'està produint una controvèrsia notable, amb la Llei d'Estrangeria, sobre la immigració i la convivència entre persones de cultures diferents. Què aconsellaria a Espanya en aquest sentit? Com hauria d'abordar Espanya aquest problema?

Bé, en primer lloc alguna cosa s'ha de fer a nivell europeu. És realment important que els països de la Unió Europea col·laborin en l'afer de la immigració, com ja estan fent. En segon lloc, tots nosaltres hem d'estudiar les millors experiències en altres indrets; i si, per exemple, es mira l'experiència canadenca en política d'immigració, crec que està entre les millors del món.

En què consisteix exactament?

Crec que el Canadà ha tingut força èxit en acceptar molts immigrants i integrar-los força bé, i evitar alguns dels problemes que els Estats Units ha tingut en termes de

desigualtat i altres aspectes. I existeixen altres models semblants que cal estudiar i observar, i veure fins a quin punt es poden aplicar, però crec que els partits socialdemòcrates ho trobaran difícil, perquè per a ells és difícil no adoptar una línia força estricta respecte a la immigració, perquè poden perdre suport polític si han de liberalitzar. Per tant, existeix una dificultat real perquè sabem que l'economia europea necessita immigrants, i acceptar immigrants és positiu per al desenvolupament econòmic, però la població no ho veu d'aquesta manera. I en realitat no crec que la socialdemocràcia europea s'hagi orientat històricament cap al pluralisme. Aquells països que són més igualitaris també són els països que són més homogenis des del punt de vista cultural i ètnic, com per exemple els països escandinaus, Alemanya o el Japó. I encara no tenim a Europa un model de societat plural. Per tant hi ha molta feina a fer en això.

En el seu país en concret, creu que aquest és un assumpte que ha estat ben abordat? El nostre país ha acceptat més immigrants que alguns altres països europeus, però en realitat no crec que ens haguem acostat més a la solució dels problemes. Cal separar el que és la immigració del que és el racisme. Hi ha hagut grans moviments de població a Europa que han funcionat bé en la mesura que eren moviments de persones d'origens similars, per exemple gent d'Espanya que anava a França i eren assimilats amb força facilitat. Per tant no és que això no succeeixi. És quan es tracta de persones de cultures diferents quan s'hi afegeix el factor del racisme. En el Regne Unit hi ha moltes persones asiàtiques i negres que no són visibles en altres parts d'Europa, però no crec que el Regne Unit hagi estat especialment brillant a l'hora d'integrar-los. Ha estat raonable, perquè és una societat força tolerant, però encara crec que hi ha greus problemes en aquest país. Hi ha molt de racisme tant aquí com en altres països europeus. I l'esquerra té un problema real, perquè aquestes coses alimenten el desenvolupament de l'extrema dreta, i l'extrema dreta en coalició amb altres grups de dreta pot ser una amenaça seriosa. Si mirem el que està succeint a Itàlia, per exemple, s'està produint aquest tipus d'amalgama. Per tant, serà difícil per als partits d'esquerra adoptar una política liberal, que és el que la majoria de nosaltres voldríem, però no crec que sigui políticament factible. Per consegüent necessitarem una política estricta, però que al mateix temps tracti als immigrants bé un cop estan aquí. En aquests moments, els immigrants no són tractats molt bé en molts països europeus inclòs el nostre. Cal anar tan lluny com sigui possible a donar bons nivells de drets de benestar als immigrants legals, penso. Però aquest seguirà sent un problema important a Europa.

Quines són les responsabilitats que romandran en mans de l'Estat en el futur?

Bastants. L'Estat és necessari per a la gestió macroeconòmica. És necessari que intervingui en el finançament de les infraestructures, en el finançament de l'educació, en el desenvolupament de les habilitats de la gent. Té un paper crucial en la sanitat, el transport, etc. I és necessari que una versió de L'Estat jugui un rol en els afers internacionals. La naturalesa de l'Estat-Nació ha canviat molt. Els estats hauran d'aprendre a col·laborar els uns amb els altres. L'Estat encara té un paper a jugar, però no l'Estat tradicional.

Nou Laborisme, nous demòcrates i... nova dreta?

A què es refereix exactament quan diu que potser el Nou Laborisme necessita una visió més clara del futur?

Crec que l'esquerra ha hagut de lluitar per superar un període de reajustament, d'adaptació. El tipus de polítiques que funcionaven durant un temps determinat, especialment les polítiques keynesianes, ja no funcionen en una economia globalitzada. Hem de respondre a noves fonts de pobresa i de desigualtat. Hem de fer front al fet que realment hi ha una nova economia, basada en les indústries del

coneixement més que no pas en les indústries tradicionals. Això requereix un gran procés de reajustament. Crec que tothom a l'esquerra està buscant una narrativa eficaç que ens permeti guiar-nos entremig d'aquests canvis, i al mateix temps obtenir una societat que sigui forta pel que fa a la justícia i a la solidaritat. No crec que enlloc del món algú tingui una solució completa a aquestes qüestions.

Als Estats Units s'ha produït el canvi polític a la presidència. Clinton acostumava a participar en els debats de la Tercera Via, juntament amb Blair. Quin serà l'impacte del canvi polític als Estats Units en el Nou Laborisme i en la Tercera Via?

Pel que fa al debat internacional, aquest continuarà, però sense George Bush. Les reunions sobre el govern progressista continuaran, de fet esdevindran més importants que mai, però suposo que els Estats Units ja no hi estaran representats. Altres partits, com el Partit Laborista, hauran d'assumir-ne la responsabilitat, i desenvolupar noves idees juntament amb altres partits en altres països. Això continuarà, crec. L'arribada al poder de George W. Bush canviarà la relació personal amb Tony Blair. Ambdós reconeixen que es necessiten, però la relació personal ja no serà la que era abans. I després hi ha les implicacions geoestratègiques, on sembla clar que l'administració Bush té una teoria diferent de les relacions internacionals respecte tant a Clinton com a Blair, tal com jo ho entenc. Han adoptat una visió realista de les relacions internacionals, on els interessos dels estats ocupen una posició més primària, més que no pas el tipus de nou internacionalisme en el qual coincidien Clinton i Blair. Dependrà de com es desenvolupin els detalls. Ja veiem en la defensa de míssils com s'ho prenen seriosament, per tant no és quelcom que es pugui ignorar. Podria tenir un efecte molt profund en l'ordre mundial. No crec que l'administració Bush hagi desenvolupat encara una política exterior coherent, però serà diferent.

Però vostè segueix pensant que el Partit Demòcrata dels Estats Units pot contribuir a la modernització del centre-esquerra.

Sí. Bé, en realitat van guanyar les eleccions, almenys en termes del vot popular. Moltes de les idees que han esdevingut d'acceptació general en els partits europeus més tard, van ser en realitat aportacions dels Nous Demòcrates. Per exemple els Nous Demòcrates van ser als anys vuitanta els primers a prendre's la Nova Economia seriosament. Avui a Europa tothom se la pren seriosament. Per tant sí, crec que seguiran tenint un paper important.

Sobre la política a l'Amèrica Llatina. Creu vostè que, per exemple, el president xilè Lagos és un polític de la Tercera Via?

Sí, almenys tal com jo la definiria. Hi ha diversos països d'Amèrica Llatina on hi ha governs de Tercera Via; és el cas d'Argentina, Brasil i Xile. Vaig anar a Xile fa uns sis mesos i vaig tenir un parell de converses amb Lagos, i en vaig quedar força impressionat. No conec suficientment el detall de les polítiques per a parlar de la seva eficàcia. Sé que hi ha problemes econòmics, però crec que és crucial a Amèrica Llatina que hi hagi una esquerra responsable. La història d'Amèrica Llatina és la història de l'alternança entre la dreta militar i una esquerra populista impotent. Avui sabem que països com Espanya i Portugal han fugit a aquest destí. Almenys és possible que alguns països llatinoamericans facin exactament el mateix. Crec que Xile és un dels països que tenen una oportunitat més gran de trencar amb aquest passat. La globalització és una influència positiva perquè força a la societat, i als governs de centre-esquerra, a ser fiscalment responsables i també responsables en altres terrenys. D'alguna manera, quelcom històric està en joc a Amèrica Llatina en aquest debat.

Creu que el Sub-Comandant Marcos i els zapatistes són part d'aquesta esquerra llatinoamericana populista i impotent?

És difícil dir-ho. Almenys semblen oberts al diàleg, en aquests moments, la qual cosa ben segur que és desitjable. Els moviments socials poden tenir un impacte positiu en els discursos polítics, com dèiem anteriorment. Crec que s'ha d'establir una diferència entre l'impacte de moviments com aquest en la possibilitat d'alertar les consciències o representar nous interessos, i la possibilitat de tenir algun tipus de solució global dels problemes, que no crec que la tinguin. En conjunt, quan es mira la situació de la societat mundial, almenys en la meua opinió, s'ha de reconèixer que molts aspectes de la globalització en realitat són positius. Hi ha l'oportunitat de desenvolupament econòmic per a les regions pobres del planeta, probablement més gran del que hi ha hagut en el passat. Una qüestió clau és si es poden mobilitzar les institucions per tal d'aconseguir-ho, però l'aïllament segur que no ho aconseguirà, i una rebel·lió de tipus romàntic tampoc no ho aconseguirà per ella mateixa. Pot estimular l'acció, però encara és hora que ofereixi una visió alternativa del món.

El president del Govern espanyol, José María Aznar, ha reivindicat en algun moment que la Tercera Via a Espanya és ell. Pensa que el que fa Aznar es pot encaixar en la Tercera Via?

Des del meu punt de vista no, perquè per a mi la Tercera Via només es pot aplicar a polítiques socialdemòcrates. És l'intent d'adoptar polítiques socialdemòcrates factibles i possibles. Per altra banda, es pot observar que la dreta també intenta reconstruir-se. Hi ha una versió dretana d'aquestes coses. En molts països la Democràcia Cristiana ortodoxa és una força en declivi. I per tant alguna versió del «conservadurisme amb compassió», o una dreta que cregui en un cert paper per a un govern actiu encara que limitat, i que cregui en la solidaritat social, i que reconegui que cal enfrontar-se als nous canvis, com els derivats de l'economia del coneixement, jo crec que això és el que és la dreta modernitzadora. Per tant, penso que es pot dir que Aznar pertany a la dreta modernitzadora, en el mateix sentit però en un context molt diferent que George W. Bush. Per tant penso que el «conservadurisme amb compassió» és una filosofia política raonablement consistent. Però és diferent de la Tercera Via tal com jo ho veig. Però així com en els vells dies a Europa l'Estat de benestar va ser construït com a fruit de la col·laboració entre la socialdemocràcia i la Democràcia Cristiana, segur que avui hi ha moltes àrees en les quals els partits de centre dreta i de centre esquerra poden col·laborar. Totes dues forces admetrien avui que és necessària l'activitat empresarial per impulsar l'economia. En molts aspectes una alternativa responsable de centre-dreta responsable és útil per a l'esquerra. És quan s'inclina massa cap a l'extrema dreta, com a Itàlia o a Àustria, que poden haver-hi problemes.

Present i futur del Nou Laborisme

En la propera campanya electoral al Regne Unit, no creu vostè que Tony Blair sembla estar deixant de banda la Tercera Via i parla en un llenguatge molt més proper al laborisme tradicional? Està tractant d'amagar alguns dels aspectes més modernitzadors del seu missatge?

No, no ho crec. Per exemple, un article que acaba d'aparèixer amb la signatura de Tony Blair a la revista Prospect es titula «Tercera Via: la segona etapa». Com he dit, no crec que el terme sigui especialment rellevant, i hi ha bones raons per les quals a la gent pot no agradar-li el terme. Però per descomptat que ell no pot, i certament no ho està fent així, fer marxa enrera en les polítiques amb les quals en realitat va guanyar les anteriors eleccions, i que de moment estan guanyant aquestes segones eleccions. Un nou article de la doctrina socialdemòcrata diu que cal connectar les polítiques social i econòmica. No es pot parlar d'impostos i justícia social en un compartiment i de desenvolupament econòmic i empresa en un altre. Totes dues esferes han d'estar connectades. Per exemple, quan s'introdueix el crèdit impositiu a les famílies treballadores, això és quelcom que està contribuint tant al programa de justícia social com al programa de desenvolupament econòmic. Això posa l'èmfasi en quelcom en

que no es posava l'èmfasi en el passat. Això s'ha de mantenir. Cal continuar amb la reforma constitucional, s'ha de continuar amb la reforma educativa. Ni s'han d'abandonar aquestes polítiques ni s'abandonaran. El fet que el govern laborista disposi de molts diners provinents d'impostos per gastar palesa l'èxit d'aquesta política. Moltes persones tendeixen a fixar-se en els tipus impositius més que no pas en els ingressos que es generen, però és clar que la clau és com es gasten els recursos que es generen.

Creu que Gordon Brown, el ministre d'Economia i probable successor en el futur de Tony Blair, seguiria amb les polítiques de Tony Blair?

No crec que hi hagi la més mínima diferència entre les polítiques de Tony Blair i les de Gordon Brown. No crec de cap manera que hi hagi cap diferència significativa entre ells. Totes les polítiques econòmiques de Gordon Brown són polítiques del tipus de la Tecera Via. No hi ha massa diferències amb altres països. Avui ningú no vol tenir dèficit, sinó que hom tracta de tenir superàvit pressupostari. Hom desitja aplicar una disciplina fiscal més que no pas indisciplina. Avui dia del que es tracta és d'aplicar l'anomenada Regla d'Or, que protegeix la Hisenda Pública del tipus de polítiques malbaratadores dels vells governs d'esquerres i centreesquerra. Aquestes són les polítiques que recolzen tant Tony Blair, com Gordon Brown i jo mateix. Crec que aquestes polítiques són les úniques factibles, i són les correctes i necessàries. I crec que avui dia formen part de l'escenari de la socialdemocràcia en general.

No creu que Gordon Brown és més proper a la tradició del Partit Laborista? No creu que té unes arrels més profundes en la tradició laborista, més que no pas vostè o el mateix Tony Blair?

Bé, no n'estic realment convençut d'això. No hi ha cap diferència significativa pel que fa a les polítiques. Potser hi ha alguna diferència pel que fa a la presentació. I tenen diferents responsabilitats en el govern. Hi ha hagut conflictes entre els seus entorns, més que no pas entre els individus en concret, tal com jo lleigeixo la situació.

En molts problemes de la vida quotidiana, les coses no han millorat molt en el Regne Unit: el metro de Londres, els trens, el sistema sanitari... No obstant, sembla que la gent encara vulgui votar pel Partit Laborista en les properes eleccions i sembla que hagin de guanyar amb certa facilitat. Creu que la gent està més preocupada que en el passat per l'economia en general, o és que senzillament és l'alternativa que és lamentable?

Crec que el govern laborista ha fet quelcom molt significatiu en el context del nostre país, que és que han substituït els conservadors com a partit en el qual es pot confiar pel que fa a l'economia. Això no era mai així en el passat. I això és perquè han desplegat un esforç reeixit i sistemàtic perquè fos així. I en la mesura que es confia en ells pel que fa a l'economia i no en els conservadors, això també contribueix a altres polítiques. Aquest és un aspecte de la resposta a la seva pregunta. El segon és que hi ha altres aspectes del Partit Conservador que el públic en general rebutja, i el Partit Conservador en conseqüència ha quedat molt marginalitzat. I ja no hi ha manera que el públic pugui confiar més en els conservadors que no pas en els laboristes pel que fa als hospitals, l'educació o el transport. En tercer lloc, crec que la gent no és estúpida. La gent sap que durant vint anys es van negligir els serveis públics, i l'electorat està disposat a donar cinc anys més al Partit Laborista per veure si les seves polítiques donen els fruits desitjats. Hi ha diverses raons per les quals això és així.

Què li ha passat al Partit Conservador?

D'alguna manera, li puc respondre amb una sola paraula: Europa. Perquè l'assumpte d'Europa ha dividit profundament el Partit Conservador, i moltes de les persones que lògicament serien els líders naturals del partit, com Clark, estan en els marges del Partit Conservador perquè són pro-europeus. La majoria del partit ha esdevingut més i

més antieuropea, fins a l'extrem de recolzar que el Regne Unit abandoni la Unió Europea. Aquesta no és exactament una posició massa popular. Crec també que el Partit Conservador ha hagut d'enfrontar-se al canvi en les posicions del Partit Laborista. El Partit Laborista va seguir el que sovint és conegut com a estratègia del «matching» en els Estats Units, que va ser desenvolupada pels Nous Demòcrates, per la qual es tracta d'assegurar-se que es desenvolupen polítiques de centre-esquerra per a assumptes de centre-dreta. Per tant, no hi ha cap assumpte en què es pugui dir que aquest pertanyi a la dreta. Per tant, pel que fa a la criminalitat, per exemple, sempre s'havia pensat que el Partit Laborista era ineficaç. Però avui està més ben valorat que els conservadors en aquest apartat. Aquestes coses han ajudat a empènyer el Partit Conservador cap als marges. El Partit Laborista ha ocupat deliberadament part del territori que pertanyia als conservadors. En un sistema de representació proporcional és diferent, perquè diferents partits poden fer-ho. Però en un sistema majoritari, el Partit Laborista actualment es mostra molt millor com un partit de govern. Això també ha empès el Partit Conservador cap als marges.

Blair ha perdut part de la seva popularitat. És degut només al pas del temps i al desgast natural del govern?

És cert que era més popular fa un temps que no pas ara. Cal recordar que la seva popularitat era extremadament alta, més alta que qualsevol altre primer ministre anterior. Però en termes relatius és molt més popular que el líder conservador, el senyor Hague. No hi ha cap altre líder laborista, inclòs Gordon Brown, que se li acosti. Tenint en compte totes les dificultats de la política, i el fet que quan un es dedica a la política és criticat faci el que faci, la seva posició com a líder és realment forta. I això que ha hagut de sobreviure algunes crisis, com la revolta dels preus del combustible, la revolta dels caçadors de guineus, les protestes del sector agrari, etc. I encara està raonablement al capdavant. I si se'l compara amb altres líders europeus, jo crec que és almenys tan popular com qualsevol altre.

En el passat, altres líders mundials volien assemblar-se a Tony Blair. Creu que encara es té d'ell aquesta percepció? Creu que la seva reputació com a líder internacional encara és alta?

Tony Blair i el blairisme eren percebuts com quelcom fresc fa un temps. La gent en certa mesura estava afectada per un miratge degut a l'extensió de la victòria en escons dels laboristes. Però el fet és que a l'any 1997 només van obtenir el 43% dels vots. Alguna gent va pensar que els laboristes tenien alguna arma secreta. I no hi ha cap nova arma secreta. Tot i així penso que Tony Blair segueix tenint una notable influència mundial. I crec que globalment és un líder molt conegut. Penso que encara és un líder políticament molt visible.

Creu que la Tercera Via ja ha fet el que havia de fer?

No, estem a mig camí. És un intent de promoure una esquerra responsable, no una esquerra gesticulant. Es tracta de portar al govern partits de centre-esquerra. Només s'obté el canvi des del govern. S'han de repensar totes les posicions a la vista dels canvis en el món i readaptar-nos, incloent les mancances de l'Estat de benestar. L'esquerra està a mig camí de la seva reconstrucció.